

**Vega
verneområdestyre**

Høringsdokument Forvaltningsplan for Kjellerhaugvatnet naturreservat

Forvaltningsmyndighet	Vega verneområdestyre https://www.miljodirektoratet.no/om-oss/miljodirektoratets-organisasjon/statens-naturoppsyn/kontakt-statens-naturoppsyn/
Oppsyn	
Fylker	Nordland
Kommuner	Vega
Verneform	naturreservat
Verneplan	Verneplan for våtmark
Vernet dato	19.12.1997

Innhold

1.0 Om forvaltningsplanen	3
Forvaltningsmyndighetens oppgave	3
Tilleggsopplysninger.....	4
2.0 Områdefakta	5
Eierstruktur	5
Formål	5
Internasjonale forpliktelser	5
Beskrivelse av verneområdet	6
Naturfaglig kvalitet	6
Geologi beskrivelse	7
Klimaendring.....	7
Påvirkning.....	8
Bruk og historikk	9
3.0 Forvaltning	12
Forvaltningsmål.....	12
Forvaltningsstrategi.....	12
Utfordringer	12
Besøkstrategi.....	16
4.0 Tiltaksplan.....	19
5.0 Naturmangfoldloven	21
Verneforskrift URL.....	21
Dispensasjonssøknader og saksbehandling.....	22
6.0 Forvaltningsmyndighetens retningslinjer.....	25
7.0 Kunnskapsgrunnlag.....	29

1.0 Om forvaltningsplanen

Forvaltningsplanen skal sikre en enhetlig forvaltning av verneområdet ved å gi retningslinjer om bruk og brukerinteresser, informasjon, skjøtsel, tilrettelegging og andre tiltak. Forvaltningsplanen er en presisering og en utdyping av verneforskriften, og gir retningslinjer for dispensasjonspraksis. Forvaltningsplanen definerer videre mål for forvaltningen av verneområder, og beskriver aktuelle tiltak for skjøtsel, besøksforvaltning mv. Verneforskriften med tilhørende vernekart gir rammen for utarbeidelse av forvaltningsplanen. Forvaltningsmyndigheten har ansvar for utarbeidelse av forvaltningsplan. Utkast til forvaltningsplan sendes, etter godkjenning av Vega verneområdestyre og faglig godkjenning av Miljødirektoratet, nå på høring til grunneiere og berørte interesser.

Vega verneområdestyre er ansvarlig for å gjennomføre revisjon av forvaltningsplanen. Planperioden vil være på 10 år men ved behov kan planene revideres før planperioden utløper. Det er et mål at forvaltningsmyndigheten gjennom forvaltningsplanen skal etablere gode rutiner for samarbeid mellom sentrale aktører lokalt, regionalt og nasjonalt.

Verneområdene er del av Vegaøyan Verdensarv, det legges derfor vekt på et godt samarbeid med den stedlige verdensarvkoordinatoren og Vega kommune for å samordne innsatsen.

Forvaltningsmyndighetens oppgave

Miljødirektoratet har med hjemmel i naturmangfoldloven § 62 annet ledd og tredje punktum delegert myndigheten for forvaltning av Kjellerhaugvatnet naturreservat til Vega verneområdestyre, og fastsatt vedtekter for styrets utøvelse av myndighet.

Vega verneområdestyre har ansvar for å forvalte verneområdet i tråd med verneformålet og å treffe nødvendige tiltak hvis verneverdier trues. Forvaltningsansvaret innebærer utøving av myndighet etter verneforskriften. I hovedsak innebærer dette myndighet til å gi dispensasjon fra vernebestemmelsene og myndighet til å gi utfyllende retningslinjer om forvaltning og skjøtsel gjennom forvaltningsplaner. Forvaltningsmyndigheten har videre ansvar for å gi informasjon til grunneiere, rettighetshavere og allmennheten, gjennomføre skjøtsel og sørge for registrering av naturverdier. Forvaltningsmyndighetens handlingsrom følger av naturmangfoldloven og verneforskriften for det aktuelle verneområdet gjennom forbudsbestemmelser, unntaksbestemmelser og spesifiserte dispensasjonsbestemmelser.

Øverste forvaltningsorgan er Miljødirektoratet og Klima- og miljødepartementet som har overordnet ansvar for verneområdeforvaltningen, blant annet gjennom klagebehandling

og fastsettelse av rammene for forvaltningen. De rettslige rammene og muligheten for utøvelse av skjønn er de samme uavhengig av hvem som er forvaltningsmyndighet. Vega kommune er myndighet på de fleste andre lovverkene som kan få betydning i naturreservatet, som plan- og bygningslov og motorferdsellov.

Statens naturoppsyn er forvaltningens feltapparat. Statens naturoppsyn har ansvar for tilsyn i verneområdet og anmelder eller informerer dersom de kommer over lovbrudd. Vega verneområdestyre har ifølge vedtektene et selvstendig ansvar for å reagere på lovbrudd.

Styret har, sammen med Stiftelsen Vegaøyan verdensarv oppnevnt et rådgivende utvalg. Utvalget består av representanter for de ulike interessene i området. Verneområdestyret har minst ett årlig dialogmøte med rådgivende utvalg.

For å sikre at forvaltningen av verneområdene blir godt integrert i den kommunale forvaltningen, har styret oppnevnt et administrativt kontaktutvalg bestående av representanter fra administrativt nivå i Vega kommune.

Tilleggsopplysninger

Oppstarts melding med prosjektplan for utarbeidelse av forvaltningsplan for alle verneområdene på Vega ble sendt til kommune, fylkeskommune, andre statlige sektormyndigheter, grunneiere, og andre rettighetshavere og aktuelle brukergrupper den 24. mai 2024. Det ble samtidig invitert til å komme med innspill og til å delta på informasjon – og innspills møter i tidlig fase, for grunneiere og interessenter i verneområdene.

Oppstarten ble dessuten annonsert i lokalaviser, og oppstarts meldingen ble lagt ut på aktuelle nettsider. På innspills møte ble aktuelle temaer gjennomgått og innkomne innspill drøftet. I tillegg har verneområdemyndigheten arrangert et eget innspills møte for verneområdet og åpnet opp for innspill underveis i prosessen.

Forrige forvaltningsplan, Forvaltningsplan for Vegaøyan verdensarvområde (2015 - 2022), inkluderer forvaltningsplan for Kjellerhaugvatnet naturreservat. Besøksstrategi og tiltaksplan for alle verneområdene i Vega kommune, inkludert for Kjellerhaugvatnet naturreservat, ble ferdigstilt i 2020. Forvaltningsplan (2015 - 2022) og besøksstrategien (2020) blir nå revidert og her slått sammen til en ny forvaltningsplan for Kjellerhaugvatnet naturreservat.

Vega kommune vedtok i 2024 ny samfunnsdel i kommuneplanen, hvor ny forvaltningsplan for Vegaøyan verdensarv er integrert. Kjellerhaugvatnet naturreservat og alle andre verneområdene i Vega kommune, ligger i Vegaøyan Verdensarv.

Samfunnsdelen beskriver kommunens langsiktige mål og strategier for samfunnsutviklingen i kommunen, og skal gi retning for politiske prioriteringer, arealbruk og kommunens tjenesteyting.

2.0 Områdefakta

Eierstruktur

Det fredete området berører følgende gnr./bnr.: 35/1, 35/3, 35/5, 35/19, 36/1, 37/1, 37/2, 39/1,2, 39/4, 39/5, 40/8, 42/2, 42/3, 42/4,17, 42/5.

Vernegrense

Vernekart finnes i [Naturbase kart](#)

Formål

Formålet med fredningen er å bevare et viktig våtmarksområde med naturlig tilhørende vegetasjon og dyreliv. Det er spesielt viktig å verne om områdets sentrale betydning som trekk- og hekkeområde for våtmarksfugl og de botanisk rike myrområdene som finnes der.

Internasjonale forpliktelser

Internasjonalt samarbeid er avgjørende for å løse verdens klima- og miljøutfordringer. Norge har signert mange konvensjoner, avtaler og programmer om miljør samarbeid over landegrenser. Gjennom avtalene forplikter vi oss til å forvalte vår egen natur slik at vi bidrar til å nå felles miljømål. Noen av avtalene har særlig betydning forvaltningen av verneområdene i Vega kommune.

Verdensarvkonvensjonen

Kjellerhaugvatnet naturreservat ligger i Vegaøyan verdensarvområde. Vegaøyan ble innskrevet på [UNESCOs](#) liste over verdens natur- og kulturarv i 2004.

Verdensarvstatusen betyr at Norge har ansvar for å ta vare på kultur- og naturverdiene som lå til grunn for UNESCOs vedtak.

Verdensarvstatusen til Vegaøyan bygger på 19 universelle delverdier og 4 nasjonale verdier, som landskap, geologi og biologisk mangfold (se side 34 Kap. 2 i kommuneplanens samfunnsdel 2025 – 2036). Bevaring av de store fuglebestandene og det rike artsmangfoldet er spesielt viktig for å opprettholde verdensarvstatusen. De viktigste virkemidlene for å ta vare på naturverdiene er Naturmangfoldloven og verneforskriftene for verneområdene, sammen med Vega kommunes planverk etter Plan og bygningsloven. Verneområdestyrets oppfølging av verneområdene i Vegaøyan, og samarbeidet med Vega kommune som forvalter randsonen, er avgjørende for å oppfylle Norges internasjonale forpliktelser.

Gjeldende nasjonal politikk legger til grunn at verdensarvområder skal utvikles som fyrstårn for beste praksis natur- og kulturmiljøforvaltning. Denne ambisjonen omfatter også verneområdene innenfor verdensarvområdet.

IUCN

Norge er medlem i Den internasjonale naturvernunion, IUCN. Den har som mål å bevare natur og biologisk mangfold. IUCN forvalter et system for klassifisering av verdens verneområder, [IUCN kategorier](#). Disse kategoriene benyttes i stor grad for å sammenlikne arbeidet med verneområder mellom ulike land, både regionalt og globalt. Status for norske verneområder rapporteres jevnlig fra Miljødirektoratet.

Bernkonvensjonen

Bernkonvensjonens formål er å verne om europeiske ville dyr og planter og deres levesteder, med særlig vekt på truede og sårbare arter. Målet er også å fremme samarbeid mellom medlemslandene. Det er vedtatt fire lister (I-IV) som angir hvordan bestemte arter skal beskyttes (totalfredning, sikre leveområder, regulering av jakt og bruk av jaktredskap). I tillegg er det vedtatt resolusjoner for å beskytte bestemte naturtyper og arter. Medlemslandene må rapportere om bevaringsstatus for de listede naturtypene og artene som finnes på eget territorium. I tillegg må landene opprette et nettverk av områder som skal bidra til å beskytte de aktuelle naturtypene og artene. Dette nettverket har fått navnet "Emerald Network" ([Bernkonvensjonen Emerald Network](#)).

Vegaøyan, med seks verneområder, er en del av Emerald-nettverket, 11 arter i Vegaøyan, som er står på Bernkonvensjonens lister over truede og sårbare arter, har særlig oppmerksomhet under denne miljøavtalen. Mer om artene i fokus for Kjellerhaugvatnet her; [Emerald NO0000185 dataforms](#)

Beskrivelse av verneområdet

Naturfaglig kvalitet

Informasjon om naturverdier i Kjellerhaugvatnet naturreservat oppdateres automatisk gjennom [Naturbase: Natur og miljø på kart - miljødirektoratet.no](#) og [Artsdatabanken | Kunnskapsbank for naturmangfold](#)

Naturreservatet har en sentral betydning som trekk- og hekkeområde for våtmarksfugl og er et botanisk rikt myrområde. Området ligger innen et åpent natur- og kulturlandskap nord-øst på øya Vega, og omfatter en rekke vatn og tjern, omgitt av sump- og myrområder spredt mellom lave knauser og lyngheier. I nord omfatter reservatet et avskjerma tidevanns- og gruntvannsområde med tilliggende småøyer og holmer. Det er markerte kalkfjellinnslag i deler av området, særlig i den vestre delen. Dette har resultert i en frodig vegetasjon med bl.a. rikmyrforekomster. Vatna er grunne og ligger

hovedsakelig på nærings- og kalkrike marine avsetninger. Vannvegetasjonen er derfor frodig og til dels omfattende. Særlig vegetasjonsrike er Kjellerhaugvatnet i sørvest og Sveavatnet i sørøst. Deler av området er beitepåvirka. Vest for Kjellerhaugvatnet er det tidligere blitt planta sitkagran helt ned mot strandområdet.

Kjellerhaugvatnet naturreservat er et viktig delområde av Vegas særdeles omfattende og betydningsfulle våtmarksområder, som til sammen opprettholder en betydelig hekkebestand av våtmarksfugl. Gjennom en enkel kartleggingsdag gjennomført av NIBIO i 2020 ble det registrert 297 ulike fugler fordelt på 161 registreringer og 30 arter.

Hekkefuglfaunaen er spesielt artsrik og også individrik for enkelte arters vedkommende. Vel 40 våtmarksarter kan regnes som hekkefugl, deriblant mange kravfulle og sjeldne arter. F.eks. er skjeand vanlig i området med årlig hekking av flere par. Av andre spesielle arter kan nevnes, smålom, storlom, gravand, knekkand, myrsnipe, vipe og brushane. Som trekk- og overvintringsområde fungerer lokaliteten som spesielt viktig for sangsvane, grågås, ender og vadere. Inntil 400 grågås er registrert samtidig. Av mer spesielle arter som bare er registrert i trekkperioden nevnes kortenebbgås, dvergdykker, stjertand, lappfiskand og sotsnipe. I tillegg til områdets ornitologiske betydning er myrområdene gitt høy botanisk verneverdi, særlig på grunn av innslaget av spesielt næringsrik myr.

På rikmyrene vokser flere orkideer, bl.a. den rødlistede arten engmarihånd. I Kjellerhaugvatnet og Sveavatnet er det registrert to rødlistede kransalger her; gråkrans og bustkrans. Det ble registrert rødlistede fuglearter i forbindelse med kartleggingen gjort av NIBIO i 2020. Sivspurv er oppført som nært trua (NT) på rødlista pr 2021. Fiskemåke og skjeand har status sårbar (VU) og vipa er kritisk truet (CR)).

Geologi beskrivelse

Berggrunnen er kalkrik og veksler mellom kalkspatmarmor, kalkglimmerskifer og glimmerskifer. I den sørøstlige delen er det innslag av sure vulkanske bergarter.

Klimaendring

Klimaet har avgjørende betydning for forekomsten og utbredelsen av naturtyper og arter i økosystemene. Høyere temperatur kan endre artssammensetningen, f.eks. ved at varmekjære arter vil kunne spre seg nordover i landet, og høyere opp i fjellet, ofte på bekostning av mer kuldetolerante, alpine og polare arter. Alpine arter er spesielt sårbar for klimaendringer i og med at de verken kan flytte oppover i høydegradient eller lengre nordover. En annen konsekvens av klimaendringer er lengre vekstsesong, som kan være gunstig for noen arter. Lengre vekstsesong kan bidra til å endre artssammensetningen i vegetasjonsdekket, ved at noen arter utkonkurrerer andre. Kulturlandskap og vil være

større utsatt for gjengroing. I Kjellerhaugvatnet naturreservat kan dette ramme den totale artssammensetningen i kulturlandskapet.

Norsk klimasenter har laget [klimaprofil for Nordland](#) som er et kunnskapsgrunnlag for planlegging av klimatilpasning basert på forventede klimaendringer og klimautfordringer i fylket.

Påvirkning

Sitkagran

Svartelistearten sitkagran har blitt plantet i enkelte deler av reservatet samt rett utafor grensen til reservatet. Fra 2013 frem til i dag har Vega verneområdestyre fått det meste av sitkagrana hugget ned og fjernet fra naturreservatet. Etter hogsten ser man at det vokser opp sitkagranplanter i hogstfeltetene i tillegg til at sitkagranskogen utafor naturreservatet sprer seg inn og vil etablere seg der. Sitkagranindivider kan vokse seg større og begynne å påvirke områdets karakter med tanke på åpenhet, artssammensetning og de hydrologiske forhold.

Veitistel

Veitistel har i løpet av de siste 5–10 årene blitt stadig hyppigere registrert i naturreservatet. På dyrket mark utgjør den ingen trussel, ettersom den blir utkonkurrert av andre planter og slått under innhøstingen av fôret. På beiteområder derimot, har veitistelen ingen naturlige fiender. Gras og urter rundt den beites ned, mens den selv får stå i fred og vokse. Etter hvert kan den danne tette bestander som rager opptil halvannen meter over bakken – som en liten skog midt i beitet. Dette fører til redusert beiteverdi og tap av konkurransesvake arter i det åpne kulturlandskapet.

Lauvkratt

Lauvkratt er hurtigvoksende trær som trives i åpent og lysfult landskap. Lauvskog hindrer spiring av beiteplanter og dermed biomasse som fører til økning av beitekapasiteten til området. Fra 2014 - 2019 har forvaltningsmyndigheten derfor fjernet og tynnet ut lauvskog i naturreservatet. I dag ser vi at det særlig i hogstfelt hvor det tidligere har stått sitkagranskog, kommer opp tett lauvkrattskog. Sitkagran er en skyggetolerant og dominerende art som ofte utkonkurrerer løvtrær når skogen er tett. Når denne granen fjernes, mister løvplantene sin viktigste konkurrent og kan vokse fritt.

Einer

De siste 10 årene er det blitt observert en økende dekningsgrad av einer. Einer trives på tørr, næringsfattig jord – typisk for gamle beitemarker og lyngheier. Den beites lite av husdyr og hjortedyr, og får derfor et konkurransefortrinn når det åpne landskapet ikke lenger skjøttes aktivt. Som art er einer seiglivet, hardfør og motstandsdyktig mot sykdom, og lite attraktiv for beitedyr. Dette gjør at den kan overleve lenge og dominere i landskapet, særlig der naturlig foryngelse av trær uteblir. Med tiden kan einer danne

tette kratt som skygger ut lavtvoksende arter og reduserer arts mangfoldet i det åpne kulturlandskapet.

Avrenning landbruk og forurensning fra spredt avløp

Noen av vannforekomstene på Vega berører våtmarksområdet i Kjellerhaugvatnet naturreservat. Ifølge *Vann-Nett* er den økologiske tilstanden til vannforekomsten som berører Kjellerhaugvatnet naturreservat klassifisert som «moderat». Det betyr at vannet ikke har god nok kvalitet i henhold til miljømålene i vannforskriften (som følger EUs vanndirektiv) og at det kan være behov for tiltak for å forbedre tilstanden.

Menneskelig ferdsel

Tradisjonelt har det i naturreservatet vært ferdsel knyttet til husdyrshold, jakt og friluftsliv. Endret ferdselsmønster til verneområdet kan ha flere konsekvenser, avhengig av typen og omfanget av endringen. I tillegg til å være et naturreservat er dette området en del av Vegaøyan Verdensarv og har en høy verdi både naturmessig og kulturelt. Konsekvenser som kan oppstå ved endret menneskelig ferdselsmønster er at fugl bli forstyrret i områdene hvor de oppholder seg og som kan gjøre at området blir mindre attraktivt for de steds egne fuglene. Endret og mer ferdsel kan også gi støy og visuelle forstyrrelser for folk som søker ro og nærhet til naturen.

Her er det et også et potensial for positive konsekvenser. Dersom ferdselsmønsteret styres på en bærekraftig måte, kan det også føre til positive effekter som økt bevissthet om områdets natur- og kulturverdier gjennom tilrettelegging av stier, informasjonsmateriell og guidede turer og redusert press på sårbare områder gjennom kanaliserte ruter og sonering.

Digitale kart som presenterer oppdatert informasjon om sårbare natur- og kulturverdier i Vegaøyan Verdensarv vil være en effektiv formidlingskanal til brukere av området. Et slikt kart kan inkludere data om verneområder, dunvær, ferdselsforbudssoner samt sårbare områder for fugl og annet dyreliv. Et slikt verktøy vil være en verdifull informasjonskanal for forvaltning, næringsaktører, grunneiere og andre brukere av verdensarvområdet.

Bruk og historikk

Restriksjonsområder

Det er ingen områder med ferdselsforbud i verneområdet. Bruk av modellfly (inkludert droner) og modellbåter er forbudt. Det samme gjelder camping og oppsetting av kamouflasjeinnretninger i forbindelse med fotografering. Det er forbud mot lavtflyging over verneområdet. Hunder skal holdes i bånd hele året.

Brukshistorie

Brukshistorien til Kjellerhaugvatnet naturreservat i Vega kommune er nært knyttet til tradisjonell landbruksdrift og utnyttelse av utmarka. Området har tidligere vært en del av et åpent kulturlandskap der beite med husdyr. Denne beitebruken bidro til å holde vegetasjonen nede og opprettholde åpne myr- og lyngheipregede landskap rundt vannene og tjernene. Etter hvert som den tradisjonelle driften ble redusert i moderne tid, begynte området å gro igjen med bjørk, busker og plantet sitkagran. Området ble midlertidig fredet allerede i 1980 og fikk permanent vern som naturreservat i 1997, blant annet for å beskytte et viktig våtmarksområde med rikt plante- og fugleliv.

Landbruk

Frem til rundt 1980 var det beiting i området. Fra tida etter det midlertidige vernet i 1980 og frem til 2012 fremsto Kjellerhaugvatnet naturreservat mer og mer gjengrodd, der gjenvækst med kratt, lauvtre og planting og spredning av sitkagran var i ferd med å eskalere. Flere partier som tidligere var helt åpne og hadde tydelig våtmarks preg ble da gjengrodd med busker, kratt og trær, noe som var en betydelig trussel mot våtmarks verdiene.

Friluftsliv

Forskriften har ingen særlige regler om ferdsel, men alle har plikt til å opptre varsomt ref. §6 i mnl. aktsomhetsbestemmelsen. Kjellerhaugvatnet naturreservat er en del av et område som benyttes som tur- og rekreasjonsområde. Det er gamle stier/tråkk gjennom området. Flere av disse er gjengrodd. Områdets bruk til rekreasjon og friluftsliv antas å øke i framtiden som følge av etablering av Vega verdensarvsenter, og økt turisme på Vega.

Jakt og Fiske

Det har siden 1980-tallet bygd seg opp både en elgstamme og en rådyrstamme på Vega som det jaktes på. Det drives jakt på elg og rådyr innenfor Kjellerhaugvatnet naturreservat.

Reiseliv og besøkspunkt

Vega verneområdestyre har tilrettelagt for besøkende i naturreservatet ved å etablere to besøkspunkter: et fuglekikkerhus i øst og en gapahuk i vest. Begge besøkspunktene har tilhørende parkeringsplasser og tilkomst via opparbeidet sti.

Det er ingen hjemmel for etablering av nye stier i naturreservatet. Å etablere en sti er et tilretteleggingstiltak som må omsøkes og som må vurderes etter naturmangfoldloven §48.

Forskning og undervisning

Kjellerhaugvatnet naturreservat brukes i dag til ulike undervisnings- og forskningssammenheng, og potensialet for slik virksomhet er stort. Det knytter seg stor informasjonsverdi til områdets rike vegetasjon og fugleliv, samt kulturhistorie.

Vega verneområdestyre har samarbeid med lokale og regionale skoler, hvor elever hvert år kommer til verneområdene på Vega for å gjennomføre praktisk arbeid.

Kjellerhaugvatnet naturreservat har, etter initiativ fra forvaltningsmyndigheten, fått utarbeidet skjøtelsesplaner og en ornitologisk kartlegging.

Bygg og Installasjoner

Ei kraftlinje krysser grensa i den østlige delen av reservatet. Verneområdeforvaltningen har etablert en gapahuk og et fuglekikkerhus i naturreservatets vestlige og østlige grense. For øvrig ikke bygninger eller andre nyere tekniske inngrep innenfor naturreservatet.

3.0 Forvaltning

Forvaltningsmål

Forvaltningen av Kjellerhaugvatnet naturreservat skal sikre at verneverdiene opprettholdes eller forbedres over tid slik at naturreservatet forblir et viktig våtmarksområde med naturlig tilhørende vegetasjon og dyreliv. Det er spesielt viktig å verne om områdets sentrale betydning som trekk- og hekkeområde for våtmarksfugl og de botanisk rike myrområdene som finnes der.

Forvaltningen skal være i samsvar med Norges internasjonale forpliktelse for ivaretagelse av Vegaøyan Verdensarv.

Delmål

1. Opprettholde eller øke bestandsnivåer av stedegne våtmarksfugl over tid.
2. Opprettholde naturtypene i naturreservatet.
3. Samarbeid med Vega kommune og andre relevante aktører om forvaltningen av verneverdiene og at disse samsvarer med ivaretagelse av verdiene i Vegaøyan Verdensarv, jfr. Forvaltningsplan for Vegaøyan Verdensarv (2025 – 2036).
4. Legge til rette for ferdsel der dette er forenlig med verneformålet.

Forvaltningsstrategi

1. Sørge for oppdatert kunnskap om naturverdiene.
2. Utføre målrettede naturrestaurerings- og skjøtselstiltak som bidrar til å opprettholde eller styrke verneverdiene.
3. Utvikle felles rekrutteringsstrategi og formidlingsstrategi for ivaretagelse av kulturbetingete naturverdier.
4. Informer om naturreservatet og dets forvaltning ved Vega verdensarvsenter og andre relevante arenaer.

Utfordringer

Vega verneområdestyre har ansvar for å ivareta verneverdiene og sette i gang tiltak dersom verneverdiene trues. Kjellerhaugvatnet naturreservat skal forvaltes etter verneforskriftens bestemmelser i samsvar med verneformålet.

Utfordringene er å redusere trusler mot verneverdiene. Trusler kan skyldes endringer utenfor selve verneområdet som for eksempel klimaendring eller endring av næringstilgangen for fugl i overvintrende områder. Dette er trusler som forvaltningsmyndigheten ikke har innflytelse på gjennom forvaltningen av verneområdet. Trusler kan også skyldes forhold og hendelser innenfor verneområdet. Utfordringer som forvaltningsmyndigheten kan gjøre noe med for å redusere trusler mot verneverdiene i Kjellerhaugvatnet naturreservat er blant annet:

1. Oppdatert kunnskap om sårbare naturverdier og skjøtselsbehov

Naturreservatet bærer preg av gjengroing. Vega verneområdestyre ønsker en kunnskapsbasert forvaltning av området som ikke går på bekostning av verneverdier. Det er behov for oppdatert kunnskap av naturverdiene i naturreservatet, inkludert ornitologisk overvåking med tilhørende anbefalinger av tilretteleggingstiltak og skjøtselstiltak.

Skjøtselsplanen for Kjellerhaugvatnet fra 2007 fremhevet tidlig utfordringene knyttet til gjengroing i naturreservatet, som var pågående i området den gang. I 2012 ble store deler av naturreservatet gjort tilgjengelig for beitedyr, ved at det ble satt opp et permanent nettinggjerde. Siden da har området blitt benyttet som sommerbeite for sau. Etter 2012 har det i tillegg vært systematisk fjerning av sitkagran. En revidert skjøtselsplan i 2018 gir en samlet oversikt over tiltakene som er gjennomført siden 2007, samt hvilke utfordringer som fortsatt må håndteres for at reservatet skal kunne anses som tilfredsstillende restaurert.

Innen 2020 var mesteparten av sitkagran, buskfuru og mye av lauvkrattet fjernet fra området. Disse tiltakene har bidratt til et mer åpent landskap med tydeligere våtmarkstrekk, noe som i utgangspunktet er svært gunstig for våtmarksfugler som tidligere var mer utbredt i området.

Vega verneområdestyre opplever at det er en utfordring at spredt sitkagran og annen krattvegetasjon fortsatt etablerer seg og utkonkurrerer den kulturbetingete og stedegne vegetasjonen. I tillegg erfarer verneområdeforvaltningen at einer vokser og dominerer vegetasjonsdekket i noen av naturreservatets områder og at denne utviklingen skjer raskt.

2. Avrenning landbruk og forurensning fra spredt avløp

Vannforekomstene på Vega berører våtmarksområdet i Kjellerhaugvatnet naturreservat. God økologisk tilstand i vannforekomsten som berører Kjellerhaugvatnet naturreservat er en forutsetning for å opprettholde verneverdiene i området. Våtmarksøkosystemet i naturreservatet er direkte avhengig av vannkvalitet, naturlig næringsbalanse og økologiske prosesser i tilknyttede vannforekomster. Når den økologiske tilstanden er klassifisert som «moderat», indikerer dette at økosystemet er påvirket av menneskelig aktivitet i en grad som kan føre til forringelse av naturverdier.

En sannsynlig påvirkningsfaktor er økt tilførsel av næringsstoffer fra landbruk og annen arealbruk i nedbørfeltet. Avrenning av fosfor og nitrogen kan føre til eutrofiering, med økt algevekst, endrede lysforhold og redusert oksygentilgang i vannmassene. Slike endringer kan påvirke sammensetningen av vannplanter, bunndyr og mikroorganismer, og dermed også næringsgrunnlaget for fugl og andre arter som er avhengige av våtmarksområdet.

Forringet vannkvalitet kan på sikt føre til redusert artsmangfold og svekket økologisk funksjon i våtmarka, blant annet ved at mer næringskrevende arter favoriseres på bekostning av arter tilpasset naturlige, næringsfattige forhold. Dette kan igjen redusere områdets verdi som hekke-, raste- og leveområde for våtmarksfugl.

I henhold til vannforskriften skal alle vannforekomster ha minst «god» økologisk tilstand. Når vannforekomsten som berører Kjellerhaugvatnet naturreservat ikke oppfyller dette kravet, er det nødvendig å iverksette tiltak for å redusere påvirkningen og forbedre tilstanden. Dette kan blant annet innebære tiltak for å begrense næringsavrenning fra landbruket i nedbørfeltet.

Det er derfor viktig at kommuner og ansvarlige myndigheter følger opp med planlegging og gjennomføring av nødvendige tiltak, og at verneområdeforvaltningen bidrar til å sikre at hensynet til naturreservatet blir ivaretatt i arbeidet etter vannforskriften.

3. Holde leveområder for fugl mest mulig fri for forstyrrelser

Hunder skal holdes i bånd hele året. Hunder kan være en vesentlig forstyrrelsesfaktor og trussel for fugl som oppholder seg i naturreservatet både når de er på trekk, men også i hekketiden. Når rugende fugler skremmes av reirene, rekker de gjerne ikke å dekke til eggene. Synlige egg blir lett tatt av kråker eller andre predatorer som også oppholder seg i naturreservatet. Selv om rugende fugler blir liggende på reiret, vil forstyrrelser kunne føre til stress og dårligere hekkesuksess.

Menneskelig ferdsel kan forstyrre fugle- og dyrelivet på flere måter, både direkte og indirekte ved å skremme dyr og fugler bort fra bo, reir og unger, forstyrre dyrenes hvile og næringssøk, ødelegger leveområdene deres samt støy og lysforurensning. Dette kan føre til færre dyr og fugler i naturreservatet.

Vega verneområdestyre har en viktig rolle når det gjelder å gi informasjon til grunneiere og andre interessenter om vernebestemmelser og om hvordan man tar hensyn til flora og fauna i naturreservatet. For å redusere fare for unødig forstyrrelse av fugl i hekketiden anmoder verneområdestyre om at det ikke gjøres forstyrrende byggeaktiviteter i hekketiden for fugl.

4. Etablere insentiver for aktiv forvaltning av områder som grenser til naturreservatet, med særlig vekt på å redusere risiko for frøspredning fra sitkagran.

Det er en utfordring at sitkagran som står utenfor verneområdegrensen sprer seg og etablerer seg inne i naturreservatet. Gjennom frøspredning kan sitkagran gradvis fortrenge lys- og næringskrevende arter og dermed true den stedegne vegetasjonen og de verneverdige naturtypene.

Innenfor verneområdet er fremmede treslag fjernet som en del av forvaltningen for å ivareta verneverdiene. Denne innsatsen svekkes imidlertid når det fortsatt finnes bestander av sitkagran i tilgrensende områder uten tilsvarende oppfølging. Frøspredning herfra fører til reetablering inne i reservatet og øker behovet for gjentatte og kostnadskrevenne tiltak.

For å redusere risikoen for frøspredning og sikre en mer helhetlig verneområdeforvaltning, bør det etableres insentiver som stimulerer grunneiere og rettighetshavere til aktiv forvaltning av arealene som grenser til reservatet. Dette kan omfatte støtteordninger til fjerning av sitkagran eller andre virkemidler som gjør det attraktivt å gjennomføre forebyggende tiltak.

En slik tilnærming vil bidra til å redusere presset på verneområdet, styrke effekten av tiltakene som gjennomføres innenfor reservatet og gi en mer langsiktig og kostnadseffektiv forvaltning av naturmangfoldet i området. Samarbeid mellom forvaltningsmyndigheter og grunneiere vil være avgjørende for å oppnå dette.

5. Demografi

Den demografiske utviklingen på Vega – særlig nedgang i befolkning, kan skape store utfordringer for skjøtselen i Kjellerhaugvatnet naturreservat. Uten aktiv forvaltning risikerer området å gro igjen, noe som svekker både naturverdier og opplevelsesverdi. Bevaring krever derfor langsiktig lokal innsats, tilskudd, og kanskje nye former for engasjement og tilflytting.

6. Formidling av verneområdenes verdier til barn og unge

For å bevare verneområdene er det avgjørende at både dagens og fremtidens generasjoner kjenner til dem. Dette krever formidling av kunnskap til barn og unge og til befolkningen generelt, både lokalt på Vega og i regionen for øvrig. Gjennom tilpassede undervisningsopplegg, aktiviteter og opplevelser kan vi styrke forståelsen for betydningen av naturmangfoldet og kulturarven som verneområdene representerer.

Når flere får innsikt i de verdiene som knytter seg til verneområdene – enten det gjelder landskapet, arts mangfoldet eller den historiske bruken av naturen – vil forståelsen og engasjementet for å ta vare på dem øke.

På sikt kan dette bidra til å styrke den lokale identiteten. Kunnskap og stolthet over egen natur og historie danner et solid grunnlag for å ivareta verneområdene, samtidig som det gir befolkningen en sterkere tilknytning til stedet de bor.

7. Holde strendene fri for marint søppel og oljesøl

Søppel som etterlates eller skylles på land i fjæresonen, utgjør en fare for fugl og dyr som kan forveksle plast med næring eller ta skade på annen måte. Det foregår årlig noe opprydding i strandsonen i regi av grunneiere og andre private aktører.

Olje som når frem til verneområdet vil utgjøre en skade for fugl og dyr. Oljeutslipp i fjæra rammer fugler og dyr både direkte (fysisk og gjennom forgiftning) og indirekte (gjennom ødelagte leveområder og matmangel). Det er avgjørende at oljevernberedskapen er så bra som mulig for å minimere skaden på verneverdiene.

Besøkstrategi

Innledning

Arbeidet med en besøksstrategi for verneområdene har som mål å bidra til ivaretagelse av verneverdiene, øke forståelsen for naturvern og legge til rette for gode opplevelser for de besøkende. Dette vil samtidig bidra til økt bred verdiskaping. Bred verdiskaping innebærer at man skaper verdi på flere områder samtidig – både miljømessig, sosialt, kulturelt og økonomisk. Målet er en bærekraftig utvikling som gir positive effekter for både naturen, lokalsamfunnene og menneskene som bruker områdene.

Besøksstrategien for Kjellerhaugvatnet avklarer i hvilken grad det er ønskelig å tilrettelegge for besøk i og i tilknytning til verneområdet og om dette er forenlig med verneverdiene.

Besøksnæringen og verneområdene er tett knyttet sammen fordi natur- og kulturverdier i verneområdene er selve grunnlaget for mange reiselivsopplevelser. Forholdet må bygge på bærekraft, der naturen beskyttes samtidig som den kan brukes til rekreasjon og opplevelse. Et viktig premiss for arbeidet med besøksforvaltning for norske verneområder er at dersom det er konkurrerende hensyn mellom de ulike målsetningene, skal ivaretagelsen av verneverdiene alltid veie tyngst.

God besøksforvaltning er viktig for å unngå slitasje og forstyrrelser, blant annet gjennom tilrettelegging, styring av trafikk og god informasjon. Samtidig kan besøk bidra til lokal verdiskaping når det skjer i samarbeid med lokalsamfunn, reiseliv og forvaltningsmyndighet.

Verneområdestyrets vurderinger gjøres på bakgrunn av verneforskrift, kunnskapen om naturverdiene og innspill fra grunneiere, lag og foreninger samt næringslivsinteresser. Mål og strategi for besøk i verneområdene er beskrevet i kapittel 3.0 og tiltak som knyttes til besøksstrategien ligger i kapittel 4.0.

Informasjon og formidling

Oppdatert og tilgjengelig kunnskap er avgjørende for god forvaltning av verneområder. For at forvaltningen skal være effektiv, må kunnskapen formidles på en måte som engasjerer og når ut til ulike målgrupper – som besøkende, lokalsamfunn, skoler, forskere og forvaltningsmyndigheter. Kunnskapen om området ligger til grunn for hvor styret mener det er forsvarlig å kanalisere de besøkende. En kunnskapsbasert formidling styrker forståelsen for hvorfor vern er nødvendig, og fremmer samarbeid om å beskytte sårbare natur.

Mange som besøker verneområder er ikke klar over hvor sårbare arter og naturtyper faktisk er. Særlig hekkende fugl er utsatt for forstyrrelser, og selv godt ment ferdsel kan føre til negative konsekvenser for hekkesuksess og overlevelse. Informasjon er derfor en nøkkelfaktor for å sikre at verneområder blir respektert. Skilting og informasjonstavler i terrenget, digitale informasjonskanaler og samarbeid med lokale aktører som skoler, reiseliv og frivillige organisasjoner er viktige virkemidler for å nå ut med kunnskap og regler for ferdsel.

Vega verdensarvsenter

Vega verdensarvsenter, offisielt åpnet 13. juni 2019, ligger på Gardsøya i Vega kommune og er forvaltningsknutepunkt for Vega verneområdestyre, Stiftelsen Vegaøyan Verdensarv og Statens naturoppsyn (SNO). Senteret inneholder utstilling, butikk, undervisningsrom, restaurant og kontor for verneområdeforvaltningen. Senteret brukes i dag som møtepunkt for aktører med interesser i Vegaøyan Verdensarv inkludert verneområdene som lokalbefolkning, grunneiere, næringsliv og andre besøkende. Det fungerer også som startpunkt for befaringer, undervisning og aktiviteter knyttet til Vegaøyan Verdensarv.

Utstillingene gir innblikk i den unike geologien, plante- og dyrelivet, samt historiene fra livet i verdensarvområdet. Store uteområder rundt senteret legger til rette for utendørs formidling og opplevelser.

Verneområdeforvalter bruker Vega verdensarvsenter som formidlingsarena. Vega verneområdestyre ønsker å styrke formidlingen av verneområdene fra senteret, slik at de besøkende får gratis og oppdatert informasjon om verneverdiene på Vega.

Verneområdestyret ønsker at Vega verdensarvsenter skal være en sentral arena for formidling av naturverdiene i verneområdene og av forvaltningen av disse. Gjennom utstillinger, brosjyrer, foredrag, guidede turer og interaktive tiltak skal senteret bidra til økt forståelse for hvordan menneskelig aktivitet påvirker naturen og samtidig inspirere til bærekraftige holdninger og valg. På denne måten kan verdensarvsenteret bidra til økt lokal og regional bevissthet og til et langsiktig vern basert på kunnskap og gode naturopplevelser.

Besøkspunkt og informasjonsskilt

Gapahuken og fuglekikkerhuset i Kjellerhaugvatnet naturreservat er populære besøksmål som er lokalisert rett innfor verneområdegrensen i hhv. vest og øst. De er lett tilgjengelige og egner seg godt som arena for informasjon og formidling. På disse stedene skal det informeres om verneverdiene i området, regler for bruk av gapahuken og fuglekikkerhuset samt generelle retningslinjer for ferdsel i verneområdet.

Gapahuken på Kjellerhaugen fungerer også som et informasjonspunkt for naturrestaurerings - og skjøtselstiltakene i naturreservatet, som fjerning av sitkagran, beiting m.m.

Gapahuken og fuglekikkerhuset driftes av Vega verneområdestyre.

Sti og parkering

Vega verneområdestyre har lagt til rette for ferdsel langs to faste traseer; en fra hovedveien på Nes til Kjellerhaugen, der gapahuken er plassert og en fra hovedveien på Svea til fuglekikkerhuset, som ligger rett innenfor grensen til naturreservatet.

Det er etablert parkeringsplasser ved begge traseene, med kapasitet til 2–3 biler hver. I tillegg finnes en eldre, uoffisiell sti mellom Neshaugen og Svea, som er merket gjennom et samarbeid mellom lokale interesser og vernemyndighet. For å begrense menneskelig forstyrrelse av fugleliv ønsker verneområdestyret at denne stien ikke markedsføres.

Parkering, jordbruksvei, sti og klopper driftes av Vega verneområdestyre.

Traseer og parkeringsplasser som er tilknyttet verneområdene på Vega skal ha høy kvalitet og det skal være informasjon om verneområdet på/ved parkeringsplassen.

4.0 Tiltaksplan

Gjennomføringen av tiltak er avhengig av årlige, statlige budsjetter. Tiltaksmidler tildeles hvert år etter søknad fra Vega verneområdestyre til Miljødirektoratet. Det er foreløpig ikke opprettet bevaringsmål for verneområdet.

PRI	Beskrivelse	Kategori	Dato fra	Dato til
1	Skjøtsel og naturrestaurering etter råd fra oppdaterte skjøtselsplaner	Restaurering	01.01.2027	01.01.2037
2	Revidere skjøtselsplan	Kartlegging	01.01.2027	01.01.2029
3	Ornitologisk kartlegging	Kartlegging	01.01.2027	01.01.2037
4	Oppdatere kunnskap om vannforekomstene som knyttes til naturreservatet og eventuelt knytte tiltak til kartleggingen	Kartlegging	01.01.2027	01.01.2029
5	Fjerne ettervekst av sitkagran og kratt i og omkring hogstflater	Restaurering	01.01.2027	01.01.2037
6	Etablere incentiver som stimulerer grunneiere og rettighetshavere til aktiv forvaltning av arealene som grenser til naturreservatet	Restaurering	01.01.2027	01.01.2029
7	Revidere og samkjøre tilskuddsordninger til skjøtsel i verneområdene og i verdensarvområdet	Skjøtsel	01.01.2027	01.01.2029
8	Utvikle felles formidlingsstrategi og rekrutteringsstrategi for ivaretagelse av kulturbetinget naturverdier i verneområdene og i Vegaøyan Verdensarv	Tilrettelegging og informasjon	01.01.2027	01.01.2029
9	Sikre gode undervisningsopplegg for barn og unge knyttet til Kjellerhaugvatnet naturreservat	Tilrettelegging og informasjon	01.01.2027	01.01.2029
10	Bidra til å fjerne veitistel i verneområdet	Skjøtsel	01.01.2027	01.01.2037
12	Oppdatert informasjon i gapahuken på Kjellerhaugen - om bruken av gapahuken og om pågående	Tilrettelegging og informasjon	01.01.2027	01.01.2029

	naturrestaurering og skjøtsel i naturreservatet			
13	Oppdatert informasjon i fuglekikkerhus ved Sveavatnet - om fuglefauna og om bruken av fuglekikkerhuset	Tilrettelegging og informasjon	01.01.2027	01.01.2029
14	Informasjon om verneområdet på skjerm (i butikk og på ferjer) om tilrettelegging og om sårbare naturverdier	Tilrettelegging og informasjon	01.01.2027	01.01.2037
15	Etabler årlig vertskaps kurs for guider og verter på Vega, for å sikre god informasjonsflyt fra forvaltning til folk	Tilrettelegging og informasjon	01.01.2027	01.01.2037
16	Formidle forskningsaktivitet og forskningsresultater fra verneområdet	Tilrettelegging og informasjon	01.01.2027	01.01.2037
17	Bidra til vedlikehold av sti og bruer og annet infrastruktur i verneområdet	Tilrettelegging og informasjon	01.01.2027	01.01.2037
18	Utvikle Vega verdensarvsenter som informasjonspunkt for verneområdet	Tilrettelegging og informasjon	01.01.2027	01.01.2037
19	Holde årlige dialogmøter med grunneiere, næringsaktørene og lag og foreninger som er knyttet til verneområdet	Tilrettelegging og informasjon	01.01.2027	01.01.2037
20	Avtale om jordbruksvei og sti fra parkering til gapahuk mellom grunneiere og Vega verneområdestyre	Tilrettelegging og informasjon	01.01.2027	01.01.2029
21	Utarbeide digitale kartplattform som presenterer oppdatert informasjon om sårbare naturverdier i Vegaøyan Verdensarv.	Tilrettelegging og informasjon	01.01.2027	01.01.2029
22	Bidra til at strendene i verneområdet holdes fri for marint avfall og oljesøl	Annet	01.01.2027	01.01.2037

5.0 Naturmangfoldloven

De miljørettslige prinsippene i naturmangfoldloven kapittel II kommer til anvendelse ved utøvelse av offentlig myndighet, og må vurderes når det treffes vedtak etter verneforskrifter. De miljørettslige prinsippene er kunnskapsgrunnlaget (§8), føre-var-prinsippet (§9), økosystemtilnærming og samlet belastning (§ 10), kostnader ved miljøforringelse bæres av tiltakshaver (§11) og miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder (§ 12).

Prinsippene er ikke selvstendige vedtakshjemler, men skal legges til grunn som retningslinjer når det treffes beslutninger som berører naturmangfold etter andre bestemmelser. Dette innebærer at prinsippene skal være en del av vurderingen både ved vedtak med hjemmel i spesifiserte dispensasjonsbestemmelser i verneforskrifter og ved vedtak etter naturmangfoldloven § 48. Naturmangfoldloven § 7 angir at det skal fremgå av vedtaket hvordan prinsippene er vurdert.

Naturmangfoldloven ligger også til grunn for utformingen av forvaltningsplanen. De sentrale prinsippene i dette arbeidet har vært naturmangfoldloven §§ 8-10. Kunnskapsgrunnlaget i naturmangfoldloven § 8 står sentralt i utformingen av forvaltningsplanen. Under denne paragrafen står det at beslutninger som påvirker naturmangfoldet skal bygge på vitenskapelig kunnskap. Kunnskapsgrunnlaget om naturmangfoldet i Kjellerhaugvatnet er beskrevet og denne kunnskapen er bakgrunnen for utformingen av forvaltningsutfordringer og "Forvaltningsmyndighetens retningslinjer". Basert på de naturfaglige registreringene som har blitt gjort i området, har Vega verneområdestyre vurdert at kunnskapsgrunnlaget om naturmangfoldet i verneområdet er godt. Føre-var-prinsippet i § 9 har derfor blitt tillagt lite vekt under utformingen av forvaltningsplanen.

Ved å føre tilsyn med bruken av området, den oppgaven SNO har, parallelt med overvåkning av tilstanden til naturverdiene vil forvaltningsmyndigheten kunne gi en vurdering av den samlede belastningen på økosystemet, etter prinsippet i naturmangfoldloven § 10. Dette vil også kunne bli en viktig del av det fremtidige kunnskapsgrunnlaget om økosystemets robusthet, og bør vurderes ved revidering av forvaltningsplanen.

Verneforskrift URL

<https://lovdata.no/forskrift/2000-12-21-1527>

Dispensasjonssøknader og saksbehandling

Søknader om dispensasjon fra vernebestemmelsene, sendes til Vega verneområdestyre. Søker må sørge for å innhente tillatelser fra andre myndigheter og grunneier der det er nødvendig. Naturmangfoldloven § 48 fjerde ledd inneholder særskilte krav til søknader og begrunnelse av dispensasjoner gitt etter § 48. Søknad om dispensasjon skal inneholde nødvendig dokumentasjon om tiltakets virkning på verneverdiene. Forvaltningsmyndigheten vil derfor måtte veilede søker om dette kravet, og det kan være aktuelt å kreve tilleggsdokumentasjon dersom søknaden ikke inneholder tilstrekkelig dokumentasjon.

Dispensasjon etter § 48 første ledd skal inneholde begrunnelse for vedtaket som viser hvordan forvaltningsmyndigheten har vurdert virkningene som dispensasjonen kan få for verneverdiene, og hvilken vekt det er lagt på dette. Dette innebærer at det stilles strengere krav til begrunnelse av dispensasjoner gitt etter den generelle dispensasjonsbestemmelsen i naturmangfoldloven § 48 enn forvaltningslovens generelle krav til begrunnelse av vedtak. Der et tiltak krever tillatelse både etter naturmangfoldloven § 48 og etter annet regelverk, kan tiltakshaver velge å søke om tillatelse parallelt, jf. naturmangfoldloven § 48 tredje ledd. I slike tilfeller skal vedtak som hovedregel først fattes etter verneforskriften.

Før det fattes vedtak, skal tiltaket det søkes om dispensasjon til, vurderes etter prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8-12. Vurdering og vektlegging skal fremgå av vedtaksbrevet.

Forvaltningsmyndigheten må alltid vurdere om det skal settes vilkår, og hvilke, for å ivareta verneformålet i hver enkelt sak. Det kan være rom for at brukere av området kan få flerårige tillatelser.

Kopi av vedtaket sendes til grunneier dersom søker er en annen enn grunneier, til kommune, fylkeskommunen og til Statens naturoppsyn. I spesielle tilfeller kan det være aktuelt å legge til andre kopimottakere i tillegg, for eksempel politi.

Forskrift om miljøvedtaksregisteret krever at enkeltvedtak på utvalgte miljøområder, for eksempel dispensasjon fra verneforskrifter, skal være tilgjengelig for allmenheten. Forvaltningsmyndigheten som har truffet vedtaket er den som registrerer vedtaket i registeret. Vedtaket skal registreres senest tre virkedager etter at parten er underrettet om vedtaket, se Forskrift om Miljøvedtaksregisteret.

Dispensasjonsvedtak truffet av Vega verneområdestyre kan påklages av en “part eller annen med rettslig klageinteresse” innen 3 uker fra vedkommende part mottar underretning om vedtaket. For de som har rettslig klageinteresse, og som ikke har fått

skriftlig underretning, løper fristen først fra det tidspunkt de har fått eller burde skaffet seg kjennskap til vedtaket, se forvaltningsloven § 29. Miljødirektoratet er klageinstans. En klage skal alltid sendes til det forvaltningsorgan som har truffet vedtaket, her Vega verneområdestyret.

Naturmangfoldloven § 48

I tilfeller der det søkes om dispensasjon for tiltak som ikke er nevnt i verneforskriften § 6 må søknaden behandles etter naturmangfoldloven § 48 som erstatter verneforskriften § 8.

Naturmangfoldloven § 48 gir forvaltningsmyndigheten hjemmel til å gi dispensasjon fra verneforskriften i tre alternative tilfeller; dersom det ikke strider mot verneformålet og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, dersom sikkerhetsmessige hensyn gjør det nødvendig, eller dersom hensynet til vesentlige samfunnsmessige hensyn gjør det nødvendig.

Bestemmelsen skal være en sikkerhetsventil for tiltak som ikke kunne forutsees, eller spesielle /særskilte tilfeller som ikke ble vurdert på vernetidspunktet. Første alternativ dekker tilfeller hvor verneformål og verneverdier tåler enkeltstående avvik fra vernebestemmelsene, og er i utgangspunktet ment for bagatellmessige inngrep eller forbigående forstyrrelser. Dispensasjonsbestemmelsen i § 48 er en kan-regel, det vil si at selv om vilkårene for å gi dispensasjon er oppfylt, så er det ingen som har krav på dispensasjon. Det er nødvendig med en bredere vurdering av om det bør gis dispensasjon. Mer informasjon: Miljødirektoratet rundskriv om forvaltning av verneforskrifter kapittel 7 ([Rundskriv](#)).

Naturmangfoldloven § 47

Naturmangfoldloven § 47 gir generelle regler om forvaltningsmyndighetens adgang til å foreta skjøtsel i verneområder. Bestemmelsen gir forvaltningsmyndigheten adgang til å utøve en viss fysisk rådighet uten grunneiers samtykke. Bestemmelsen gir også adgang til i skjøtelsøyemed å treffe tiltak som vernebestemmelsene ellers forbyr eller regulerer. Verneforskriftens unntak for skjøtselstiltak gjelder bare for skjøtsel som forvaltningsmyndigheten står for og som gjelder verneområdet. Bestemmelsen i § 47 gir ikke adgang til å pålegge grunneieren en viss bruk av området. Med hjemmel i § 47 kan det foretas tiltak for å opprettholde eller oppnå natur- eller kulturtilstanden som er formålet med vernet, herunder tiltak for å kanalisere ferdsel, fjerning av vegetasjon eller fremmede treslag og restaurering etter naturinngrep.

Skjøtselstiltak som innebærer høsting av naturlige ressurser eller en vesentlig endring i naturtilstanden på vernetidspunktet kan ikke skje med hjemmel i § 47. Adgangen til skjøtselstiltak gir også rett til nødvendig motorferdsel innenfor hele verneområdet uten

grunneiers samtykke. Dersom det er nødvendig å passere eiendom utenfor verneområdet for å komme fram, gir naturmangfoldloven § 72 adgang til det. Berører skjøtselstiltak privat eiendom eller rettigheter i verneområdet skal eieren eller rettighetshaveren så vidt mulig varsles på forhånd. Økonomiske fordeler ved gjennomføringen av skjøtselstiltak tilfaller grunneieren eller rettighetshaveren. Tiltak som ikke kan foretas med hjemmel i naturmangfoldloven § 47 krever avtale med grunneier.

6.0 Forvaltningsmyndighetens retningslinjer

Id	Tema	Forskriftreferanse	Forvaltningsmyndighetens retningslinje
1	Landbruk – jord og skogbruk	Kapittel IV pkt. 1 og 3. Kapittel V pkt. 2 - 4. kapittel VI	Vernebestemmelsene er ikke til hinder for vedlikehold av eksisterende gjerder, og forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til bygging av nye gjerder. Ved oppføring av nye gjerder vil bestemmelsene om vedlikehold også gjelde disse. Vernebestemmelsene er ikke til hinder for tynning og avvirkning av plantefelt. Det er et bevaringsmål at fremmedartsinnslaget i Kjellerhaugvatnet naturreservat skal ha god tilstand (dvs. artssammensetningen er uten fremmede arter) hvor Vega verneområdestyre tar initiativ til tiltak. I forbindelse med avvirkning av plantefelt som er iverksatt av forvaltningsmyndighetene trenger man ikke dispensasjon til motorisert ferdsel for frakt av virke ut av verneområdet, da dette faller inn under skjøtselshjemmelen i naturmangfoldloven (jf. § 47). Motorferdsel ifm tynning og avvirkning av plantefelt fra andre enn forvaltningsmyndigheten krever dispensasjon fra verneområdemyndigheten. Det vil være vesentlig at det ikke blir store kjøreskader på vegetasjonen i reservatet. Derfor bør uttransport av trevirke skje på frossen mark. For å hindre unødig forstyrrelse av fuglelivet i hekketida er det ønskelig at motorsagarbeid skjer i perioden 31. juli-15. april. I henhold til vernebestemmelsene er all vegetasjon i vann og på land fredet mot enhver form for skade og ødeleggelse. Lyngbrenning er dermed i utgangspunktet ikke tillatt. Dette gjelder ikke dersom lyngbrenningen iverksettes som skjøtselstiltak av forvaltningsmyndigheten, jf. nml § 47. Forvaltningsmyndigheten skal, hvis mulig, inngå skriftlig avtale med grunneieren om at denne utfører nærmere

			bestemte skjøtselstiltak. Eventuelt kan forvaltningsmyndigheten inngå skriftlig avtale med interesserte organisasjoner eller andre om at disse utfører slike skjøtselstiltak. Berører skjøtselstiltaket privat eiendom eller rettigheter i verneområder skal eieren eller rettighetshaver så vidt mulig varsles på forhånd. Økonomiske fordeler ved gjennomføring av skjøtselstiltak tilfaller grunneieren. (jf. nml § 47).
2	Jakt og fiske	Kapittel IV pkt. 2. Kapittel V pkt. 6 - 8. kapittel VI pkt. 1	Det har siden 1980-tallet bygd seg opp både en elgstamme og en rådyrstamme på Vega som det jaktes på. Det drives jakt på elg og rådyr innenfor Kjellerhaugvatnet naturreservat. Områdets betydning for jakt på mink er ikke kjent. Det er ikke tillatt med jakt, fangst og bruk av skytevåpen innenfor verneområdet, med unntak for hjorteviltjakt og fellefangst på mink. Det er også unntak fra båndtvangen ved ettersøk etter skadet hjortevilt. Fellefangst av mink omfatter ikke minkjakt med bruk av hund. Unntaket fra forbudsbestemmelsene gjelder derfor ikke minkjakt med bruk av hund. Minkjakt med hund må derfor eventuelt vurderes etter forskriftenes kap. VI pkt. 1 eller alternativt § 48. Det er ikke åpnet for motorisert ferdsel i forbindelse med eventuell uttransport av skutt hjortevilt. I henhold til vernebestemmelsene kan forvaltningsmyndigheten gi tillatelse til «felling av vilt som forårsaker vesentlig skade». En slik tillatelse vil kunne bli gitt dersom viltarter gjør skade på fuglelivet i reservatet. Det kreves også tillatelse fra grunneier og annet lovverk.
3	Friluftsliv	Kapittel IV pkt. 1 ,2 og 4. Kapittel V	Camping, teltslagning og kamuflasjeinnretninger for fotografering er

		pkt. 5 og 8. kapittel VII	forbudt, men det er utover dette ikke noe generelt ferdselsforbud i Kjellerhaugvatnet naturreservat. I forhold til eventuell rydding og merking av stier er dette et tilretteleggingstiltak som krever dispensasjon fra verneforskriften. Tiltaket må vurderes opp mot formålet med vernet, jf. naturmangfoldloven § 48.
4	Forskning og undervisning	Kapittel IV pkt. 1 og 2. Kapittel V pkt. 5 og 8	Plante- og dyrelivet er fredet innenfor naturreservatet. Enkelte forskningsaktiviteter vil kreve dispensasjon fra denne bestemmelsen. Forvaltningsmyndigheten må vurdere slike dispensasjoner etter naturmangfoldloven § 48. Forskningsaktivitet som kan legges utenfor naturreservatet bør legges utenfor.
5	Bygninger og andre installasjoner	Kapittel IV pkt. 3. Kapittel VI pkt. 4	Det er altså et generelt forbud mot fysiske inngrep i naturreservatet i verneforskriftens kapittel IV. I verneforskriften er det listet opp eksempler på tiltak som ikke er tillatt. Oppstillingen er ikke uttømmende, dette innebærer også et forbud mot lignende inngrep. Kraftledningen som krysser naturreservatet i den østlige delen av naturreservatet, er ikke beskrevet i verneforskriften. Ved nødvendig vedlikehold av kraftlinja må det søkes om tillatelse etter § 48 i naturmangfoldloven. I skjøtelsplan for Kjellerhaugvatnet naturreservat foreslås det helårsbeite med gammel norsk sau. For å få tillatelse til helårsbeite krever Mattilsynet at dyrene har tilgang til leskjul. Skjøtselstiltak som er iverksatt på initiativ fra forvaltningsmyndigheten vil normalt ikke kreve dispensasjon fra verneforskriften. Tiltak som gjerding og oppføring av leskjul regnes imidlertid ikke som skjøtselstiltak, men tilrettelegging for skjøtsel, og krever dermed dispensasjon fra verneforskriften. For å kunne gi en

			dispensasjon er det viktig at leskjulet lokaliseres sånn at det ikke kommer i konflikt med verneverdiene i reservatet.
6	Motorferdsel	Kapittel IV pkt 4. Kapittel V pkt 1	I utgangspunktet er motorisert ferdsel til lands, herunder start og landing med luftfartøy, forbudt. Det gjelder også lavtflyging under 300 m og bruk av modellfly. Bruk av droner sidestilles med modellfly og er også forbudt i verneområdet. På havet er det forbud mot bruk av modellbåter. Motorferdsel i forbindelse med Gjennomføring av militær operativ virksomhet og tiltak i rednings-, ambulanse-, politi-, brannvern-, oppsyns-, skjøtsels- og forvaltningsøyemed er direkte unntatt fra forbudet mot motorferdsel. Bestemmelsen innebærer ikke unntak for øvingskjøring. For motorisert ferdsel med andre formål enn de ovennevnte må det søkes dispensasjon.

7.0 Kunnskapsgrunnlag

Forfatter	År	Tittel	Kobling
Artsdatabanken	2023	Fremmedartslista 2023	https://lister.artsdatabanken.no/fremmedartslista/2023?TaxonRank=AssessedAtSameRank
Artsdatabanken	2021	Norsk rødliste for arter 2021	https://lister.artsdatabanken.no/rodlisteforarter/2021/?Key=984
Artsdatabanken	2025	Norsk rødliste for naturtyper	https://lister.artsdatabanken.no/naturtyper/2025
Bioforsk	2007	Skjøtselsplan for Kjellerhaugvatnet - Vegaøyan verdensarvområde, Vega kommune i Nordland	https://nibio.brage.unit.no/nibio-xmlui/bitstream/handle/11250/2481220/Bioforsk-Rapport-2007-02-141.pdf?sequence=1&isAllowed=y
Europarådet		Emerald Network of Areas of Special Conservation Interest	https://www.coe.int/en/web/bern-convention/emerald-network
Fylkesmannen i Nordland	1985	Utkast til verneplan for våtmarksområder i Nordland fylke	https://www.nb.no/maken/item/URN:NB:nb-digibok_2014031306046/open
Lovdata	1997	Forskrift om fredning av Kjellerhaugvatnet naturreservat, Vega kommune, Nordland	https://lovdata.no/dokument/LF/forskrift/1997-12-19-1376
Lovdata	2009	Lov om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven)	https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2009-06-19-100
Miljødirektoratet	2024	Kartlegging av naturverdier - naturbase	https://www.miljodirektoratet.no/tjenester/naturbase/
NIBIO	2018	Skjøtselsplan for Kjellerhaugvatnet naturreservat (2018)	https://www.nb.no/items/96a3dd93af9d52e86f84af202f46554a?page=0&searchText=oaiid:%22oai:nb.bibsys.no:999920367501102202%22
NIBIO	2020	Ornitologisk undersøkelse i Kjellerhaugvatnet naturreservat, Vega (2020)	https://www.nasjonalparksstyre.no/uploads/files_vega/Ornitologisk-kartlegging-i-Kjellerhaugvatnet-

			naturreservat-2020.pdf
NINA	2018	Sårbarhetsvurdering av utvalgte lokaliteter i verneområder i Vega kommune	file:///C:/Users/fmnojwi/OneDrive%20Statsforvalteren/Skrivebord/Rapporter/NINA%20Rapport%201487%20S%C3%A5rbarhetsvurdering%20av%20utvalgte%20lokaliteter%20i%20verneomr%C3%A5dene%20p%C3%A5%20Vega.pdf
Norsk klimaservicesenter (KSS)	2024	Klimaprofil Nordland	https://klimaservicesenter.no/kss/klimaprofiler/nordland
Statsforvalteren i Nordland	2015	Forvaltningsplan for Vegaøyen verdensarvområde (2015 - 2022)	https://verdensarvvega.no/wp-content/uploads/2023/10/FORVALTNINGSPLAN-1.pdf
Vega kommune	2024	Kommuneplanens samfunnsdel 2025-2036	https://www.vega.kommune.no/_f/p1/i99735f64-0287-4de0-9b4e-8055a9ae6364/samfunnsdel-25112024.pdf
Vega verneområdestyre	2020	Besøksstrategi for verneområdene på Vega	https://www.nasjonalparksstyre.no/uploads/files_vega/Besøksstrategi-2022.pdf